Framtidige anskaffelser til forsvarssektoren (FAF) 2021–2028

April 2021

Innhold

1. Innledning ... 3
2. Forsvarsindustriell strategi ... 4
3. Investeringsvirksomheten i forsvarssektoren ... 5
4. Hovedsatsinger ... 6
4.1 Hovedsatsinger i perioden 2021–2028 ... 6
4.2 Landdomenet ... 8
4.3 Det maritime domenet ... 21
4.4 Luftdomenet ... 28
4.5 Cyberdomenet ... 33

1. Innledning

Som en del av den overordnede forsvarsplanleggingen har Forsvarsdepartementet (FD) også ansvar for planleggingen av forsvarssektorens materiell- og eiendom, bygg og anlegg (EBA) investeringer.

Et sentralt element i investeringsplanleggingen er utarbeidelsen av investeringsplanen. Hensikten er å sikre at EBA- og materiellutviklingen er i tråd med utviklingen av forsvarssektorens totale struktur slik den er besluttet av Stortinget. Planen skisserer prioriteringer og satsningsområder knyttet til forsvarssektorens EBA- og materiellinvesteringer og ivaretar planleggingen for anskaffelser og utvikling av forsvarssektorens EBA og materiell i et kort (4 år), mellomlangt (8 år) og langt (20 år) perspektiv. Med grunnlag i investeringsplanen utgir FD en oversikt over framtidige anskaffelser til forsvarssektoren (FAF) for perioden 2021–2028. Hensikten er å gi industrien tidlig innsikt i fremtidige planlagte investeringer, og med det bidra til å videreutvikle norsk industris evne til å understøtte forsvarssektorens investeringsbehov. FAF 2021– 2028 vil samtidig styrke norsk industris muligheter til å delta i internasjonalt anskaffelsessamarbeid, og sørge for at norske bedrifter blir satt best mulig i stand til å levere materiell, EBA og tjenester til forsvarssektoren når dette anses hensiktsmessig. EBA er kun beskrevet tekstlig i dokumentet, de konkrete investeringstiltakene i tabellene vil bli inkludert i en senere versjon av FAFen.

Forsvarssektorens investeringer er underlagt et beslutnings- og godkjenningsregime som inkluderer regjeringen og Stortinget. FAF 2021–2028 inneholder på utgivelsestidspunktet beskrivelser av prosjekter som foreløpig ikke er godkjente i henhold til godkjenningsregimet. Prosjektene kategoriseres derfor som planlagte prosjekter . For FD er det viktig å understreke at så lenge et prosjekt befinner seg i porteføljen av planlagte prosjekter, vil det alltid være knyttet en viss usikkerhet til om prosjektet vil bli gjennomført. Store endringer og dynamikk i den sikkerhetspolitiske situasjonen er en av faktorene som kan gi behov for endrede prioriteringer. Ved å gjøre brukeren av FAF 2021 – 2028 oppmerksom på denne usikkerheten, tar FD viktige forbehold både med hensyn til hvorvidt det enkelte prosjekt vil bli godkjent og med hensyn til prosjektets endelige innhold og omfang.

Godkjente prosjekter blir ikke særskilt omtalt i FAF, men inngår i de samlede grafiske oversiktene i pkt. 3.

FAF ble utgitt første gang 16. mars 2009. FAF oppdateres som hovedregel årlig, og FAF 2021–2028 bygger videre på forrige utgave. Dokumentet legges ut som et elektronisk dokument på FDs del av nettstedet http://www.regjeringen.no, og vil ikke bli publisert i papirformat. Sett i lys av anskaffelsesregelverkenes formålsbestemmelser og prinsippene om konkurranse og likebehandling, er det i tillegg utarbeidet en engelsk versjon.

2. Forsvarsindustriell strategi

Regjeringen presenterte 12. mars 2021 sin forsvarsindustrielle strategi gjennom Meld. St. 17 (2020 – 2021) *Samarbeid for sikkerhet – Nasjonal forsvarsindustriell strategi for et høyteknologisk og fremtidsrettet forsvar*.

Den forsvarsindustrielle strategiens mål er å videreføre og styrke en internasjonalt konkurransedyktig norsk forsvarsindustri, med evne til helt eller delvis å utvikle, produsere og understøtte forsvarsmateriell, systemer og tjenester innenfor prioriterte teknologi- og kompetanseområder som er viktige for å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser og Forsvarets behov for materiell og tjenester.

Kompetanse, innovasjon, teknologi, samarbeids- og omstillingsevne, og en kostnads-effektiv produksjon, er alle elementer for å kunne opprettholde en sterk norsk forsvarsindustri som ivaretar sikkerhetsbehovene. Det legges stor vekt på ansvarlighet, integritet og arbeidet mot korrupsjon. I tillegg stilles krav til leverandører innenfor sosial, etisk og grønn handel, i tråd med FNs bærekraftsmål.

Den forsvarsindustrielle strategien legger til rette for en helhetlig tilnærming til livsløpet fra forskning og utvikling til gjennomføring av anskaffelser, der virkemidlene tilpasses de ulike fasene. Åtte teknologiske kompetanseområder angir prioriteringen i det strategiske samarbeidet mellom forsvarssektoren og forsvarsindustrien, disse er:

1. Kommando-, kontroll-, informasjons-, kommunikasjons- og kampledelsessystemer
2. Systemintegrasjon
3. Autonome systemer og kunstig intelligens
4. Missilteknologi
5. Undervannsteknologi
6. Ammunisjon, rakettmotorer og militært sprengstoff
7. Materialteknologi spesielt utviklet og/eller bearbeidet for militære formål
8. Levetidsstøtte for militære systemer

Innovasjon og utnyttelse av ny teknologi styrkes gjennom å videreutvikle samarbeidet mellom forsvarssektoren, akademia, forsvarsindustrien og det øvrige næringslivet.

Forsvarssektoren må utnytte samfunnets samlede ressurser og samarbeide med sivile aktører der disse er teknologiledende. En bevisst og styrt utnyttelse av de mulighetene som ny teknologi kan gi, sammen med det sivile aktører kan tilby, kan være en drivkraft for moderniseringen av Forsvaret.

Det norske forsvaret er et for lite marked for å opprettholde en konkurransedyktig norsk forsvarsindustri. Norsk forsvarsindustri har utviklet seg til å bli svært eksportrettet og konkurransedyktig i det internasjonale forsvarsmarkedet.

Internasjonalt materiell- og industrisamarbeid skal videreutvikles. Det amerikanske markedet står i en særstilling. Videre vil norsk deltakelse i Det europeiske

forsvarsfondet (EDF) kunne styrke både nasjonal og europeisk forsvarsindustris evne til å levere teknologi, systemer og kompetanse som Europa trenger.

Et viktig hensyn er å legge til rette for markedsadgang for norskutviklet forsvarsmateriell. Industrisamarbeidsavtaler vil fortsatt være et viktig virkemiddel for markedsadgang.

Meldingen beskriver nærmere behovet for å videreutvikle og forsterke samarbeidet mellom forsvarssektoren og små og mellomstore bedrifter som har relevant teknologi, kompetanse, tjenester og produkter.

3. Investeringsvirksomheten i forsvarssektoren

Forsvarssektoren består av FD med de underlagte etatene Forsvaret, Forsvarsbygg (FB), Forsvarsmateriell (FMA) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). Alle godkjenninger av nye investeringstiltak i investeringsplanen for forsvarssektoren besluttes av FD, og underlagte etater utfører investeringsaktiviteter etter oppdrag. Forsvarssektoren har innført en prosjektmodell (PRINSIX) som beskriver faser, beslutningspunkter og roller/ansvar. Dette sikrer en enhetlig og helhetlig gjennomføring av investeringene. For å følge opp framdriften i investeringsarbeidet, har FD etablert flere domener.

Et nytt investeringsbehov kan komme fra alle etatene i forsvarssektoren og fremmes i form av en prosjektidé (PI), eller på bakgrunn av et behov som er identifisert i det strategiske planarbeidet som utføres i FD. Dersom det besluttes å gå videre med prosjektideen kan utfallet være å starte en konseptvalgutredning (KVU) eller å etablere et forprosjekt. Beslutningen kan imidlertid også være å ikke gå videre med PI-en eller legge den på vent.

I en KVU skal alternative konsepter vurderes i forhold til reelt behov. Dette vil vanligvis være en vurdering av hvordan ulike kapasitetsbehov kan dekkes på konseptuelt forskjellige måter. Når dette gjøres vurderes ofte også tidligere erfaringer opp mot nye konsepter, videreføring eller helt nye konsepter, gjerne kombinert med hverandre. KVUen vurderer videre ulike alternative løsninger hvorav en anbefales videre utredet i sentralt styringsdokument (SSD). KVU er betegnelsen på det dokumentet som fremmes som beslutningsgrunnlag ved slutten av konseptfasen. KVU underlegges ekstern kvalitetssikring i samsvar med retningslinjer fra Finansdepartementet.

Etter at konseptuelle studier er gjennomført, utarbeides SSD for godkjenning av prosjektet(ene). Beslutningsgrunnlaget skal blant annet beskrive anbefalt fremskaffelsesstrategi (Offentlig Privat Partnerskap, leie/lease, Foreign Militatry Sales (FMS), bruktkjøp, tradisjonelt kjøp og lignende). Fremskaffelse gjennom NATO Support and Procurement Agency (NSPA) eller NATO Communication and Information Agency (NCIA) skal alltid vurderes som en mulig fremskaffelsesstrategi. Videre skal det redegjøres for valg av innkjøpsmetode, bruk av forskudd, opsjoner, gjenkjøpsforhold og andre kontraktsforhold. Det er anskaffelsesregelverk for Forsvaret (ARF) del 3 som beskriver kravene til kontraktsstrategi. Det er en hovedregel for alle anskaffelser at de skal skje gjennom konkurranse.

De største og mest omfangsrike materiellprosjekter i forsvarssektoren – med en kostnadsramme på over 500 millioner kroner inkludert mva. – kalles Kategori 1-prosjekter. Slike prosjekter krever Stortingets godkjennelse både ved opprettelse eller ved endring av kostnadsrammen. Prosjekter med en kostnadsramme under 500 millioner kroner godkjennes av FD. For EBA er tilsvarende grense for stortingsbehandling satt til 200 millioner kroner, mens for digitaliserings-prosjekter er grensen satt til 300 millioner kroner.

4. Hovedsatsinger

4.1 Hovedsatsinger i perioden 2021–2028

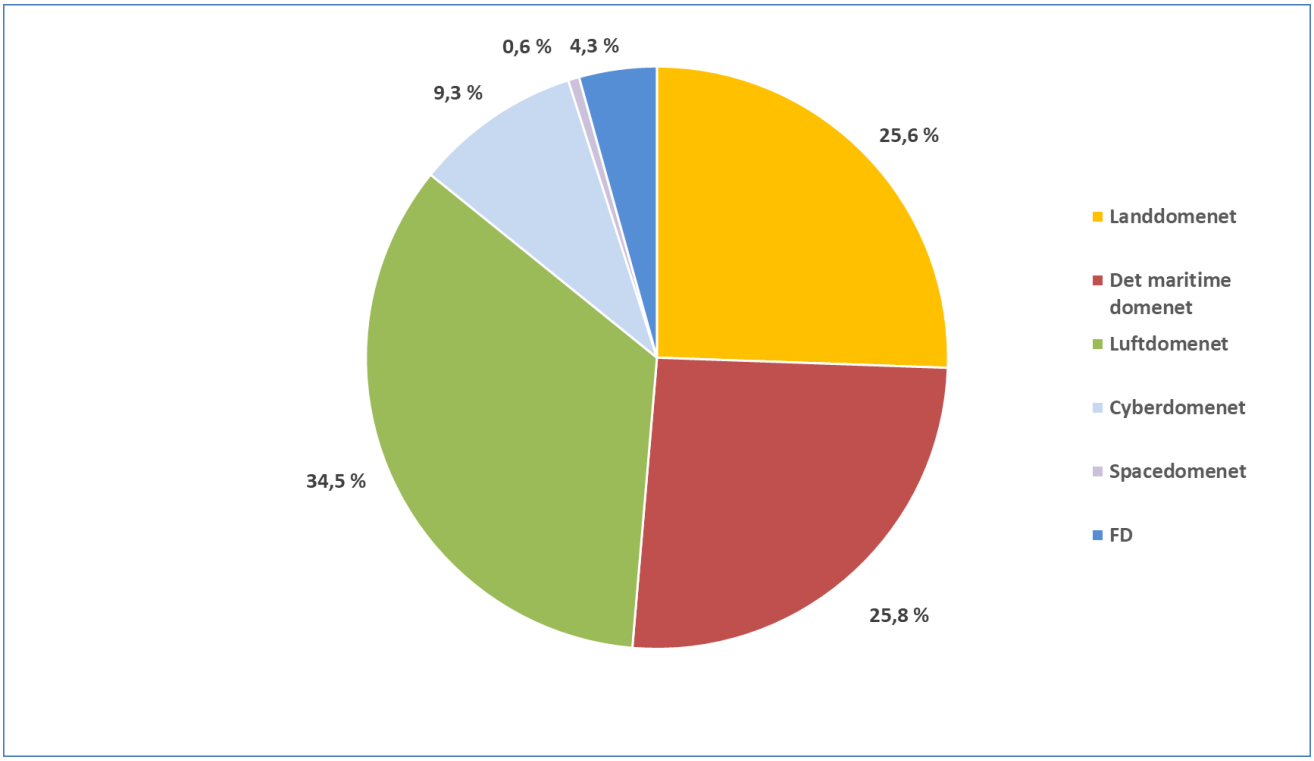

Figur 1- Investeringer (%-andel) fordelte på domene og FD i perioden 2021–2028. Det som blir finansiert under FD, er blant annet strategiske satsinger innen etterretning og romvirksomhet, forskning og utvikling (FoU) samt aktiviteter for å støtte investeringsvirksomheten.

Fremskaffelsene i forsvarssektoren skal først sikre at pågående prosjekter ferdigstilles i den hensikt å sikre nødvendig tilgjengelighet og utholdenhet for allerede etablerte kapasiteter, som er en del av vedtatt struktur. Deretter skal det investeres i fremtidsrettede, strategiske kapasiteter, for blant annet å opprettholde situasjonsforståelse og kontroll.

Satsinger på ubåter, maritime overvåkingsfly, luftvern, luftovervåkningssensorer, Finnmark landforsvar (FLF) og F-35 kampfly har prioritet i perioden. Reduksjoner på noen utvalgte områder gir muligheten for å satse på nye, moderne og slagkraftige systemer, samtidig som det bidrar til at viktige eksisterende kapasiteter styrkes og får økt tilgjengelighet og utholdenhet. Investeringsplanen i perioden skal bidra til Norges evne for å etablere nasjonal og alliert situasjonsforståelse i nord gjennom en styrking av flere kapasiteter.

LANDDOMENET

Kontaktperson:

Bjørn Ryen
Forsvarsdepartementet
Telefon 23 09 64 55
E-post: Bjorn.Ryen@fd.dep.no

Foto 1 / Forsvaret

4.2 Landdomenet

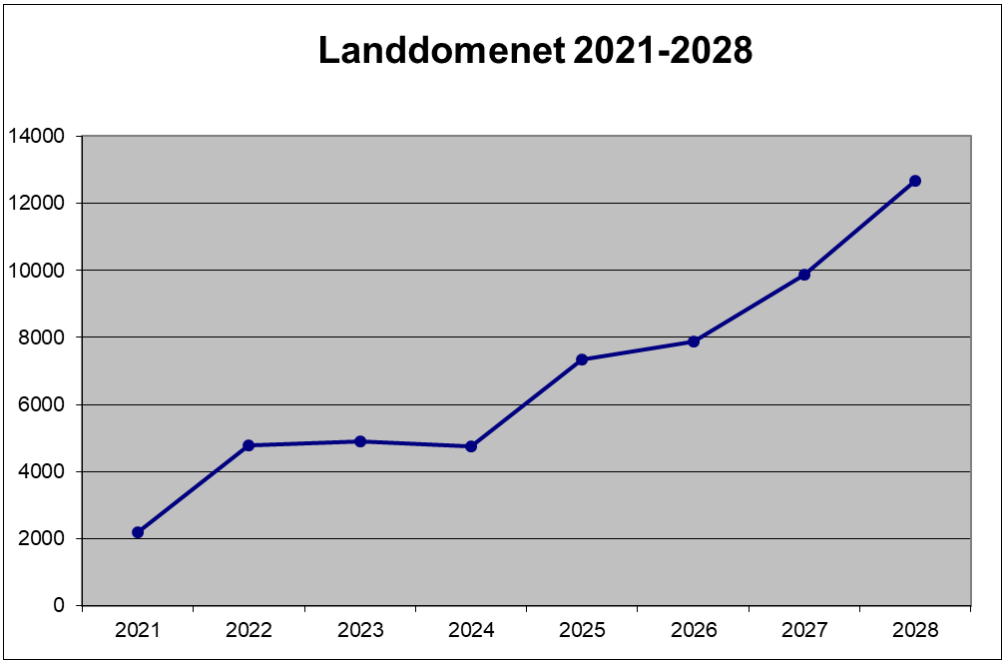

Figur 2- Investeringsbehov per år (mill. kroner).

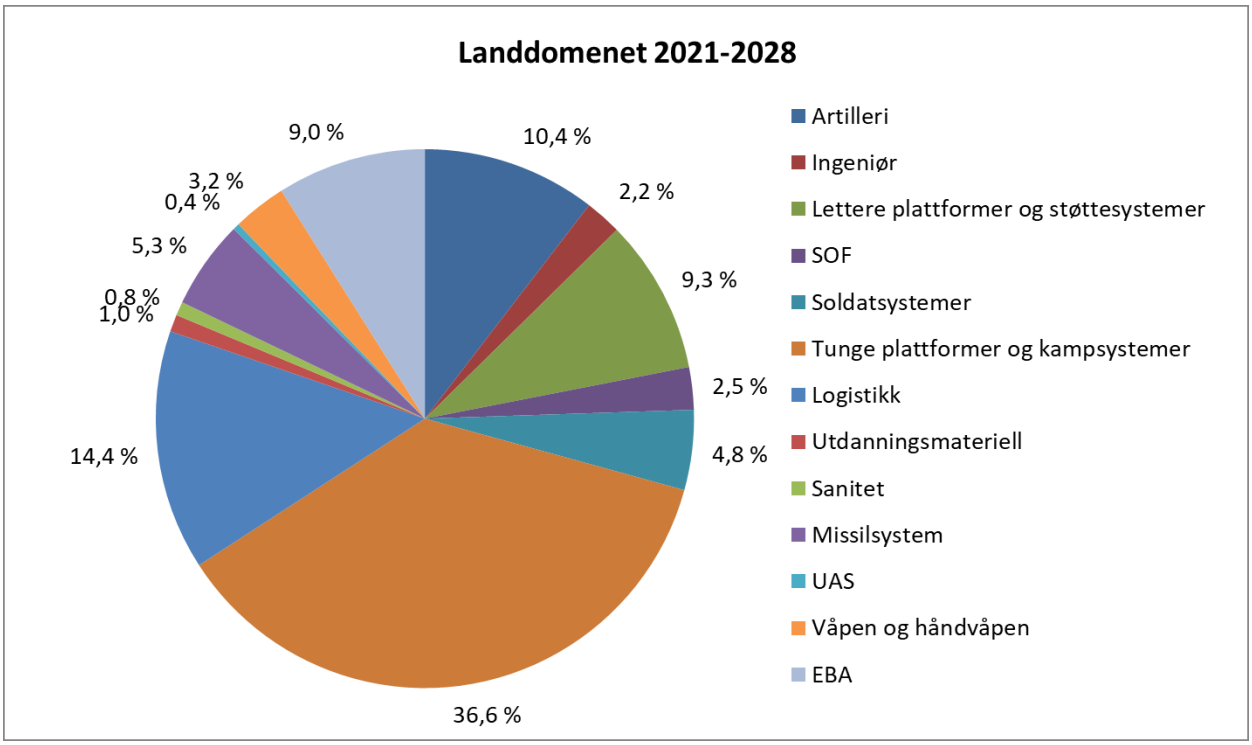

Figur 3- Hovedfordeling.

I tråd med langtidsplanen legges det opp til store investeringer i moderne materiell til landmakten. Det er vurdert ulike kapasiteter som skal bidra til at landmakten har den innretningen som er nødvendig, og at midlene brukes slik at de gir best mulig operativ evne. I likhet med andre anskaffelser av sentrale kapasiteter i Forsvaret vil også anskaffelse av hovedsystemer til Hæren være tidkrevende. De viktigste

satsingene i Hæren er å etablere Finnmark landforsvar med adekvate kapasiteter, styrke brigadesystemet med ytterligere mekanisering, samt etablere et tilfredsstillende kampluftvern.

Det er anskaffet et nytt 155 mm artillerisystem, mens anskaffelse av nye artillerilokaliseringsradarer pågår. Anskaffelse av en ny, moderne stridsvognkapasitet med tilhørende infrastruktur vil ha sin oppstart i slutten av perioden. For å opprettholde stridsvognkapasiteten frem til nye stridsvogner leveres fra 2025 gjennomføres det levetidsforlengelse av de eksisterende Leopard 2 A4. Videre er det planlagt å få på plass langtrekkende presisjonsild for Hæren i slutten av perioden.

En rekke støttekjøretøy basert på Leopard- eller M113-skrog fornyes for å understøtte den mekaniserte strukturen. Videre skal kommando- og kontrollsystemer i landmakten oppgraderes løpende gjennom hele perioden. Feltvogner og lastevogner skal erstattes etter hvert som dagens vogner når sin tekniske levetid og vil foregå i hele perioden. Samlet sett innebærer dette at hovedmateriellet i Hæren, med unntak av ny stridsvognkapasitet, i vesentlig grad er modernisert eller i ferd med å moderniseres. Styrkingen av Hærens avdelinger i Finnmark støttes med anskaffelse av bærbart luftvern og ingeniørressurser.

Moderne materiell til den enkelte soldat, slik som personlig bekledning og utrustning, håndvåpen, personlig beskyttelse, optikk og nattkapasitet øker evnen til overlevelse og effektiv innsats. Norske soldater fremstår i dag som moderne på dette feltet, og dette vil fortsette i perioden gjennom tilførsel av nytt materiell med tilhørende nødvendig infrastruktur som forlegninger, kontorer, sanitet, vakthold & sikring og garasjering.

Oversikt planlagte prosjekter

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	1043	Leopard 1 støttevogner	Levetidsforlenge/oppgradere eksisterende Leopard 1 støttekjøretøy	Bergepanservogn og ingeniørpanservogn (8 av hver).	150-250 mill. kroner								
Materiell	Hæren	1095	Langtrekkende presisjonsild for Hæren	Anskaffe et system for å bekjempe mål på lange avstander, ut over det eksisterende plattformer kan klare	Oppgis ikke her	1,5-2,5 mrd. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1105	SOF Langtrekkende presis ild	Anskaffe et system til spesialstyrkene for å avgi langtrekkende ild	Oppgis ikke her	75-150 mill. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1106	SOF Ammunisjon	Anskaffe spesialammunisjon til spesialstyrkene	Oppgis ikke her	250-400 mill. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1514	SOF Landmobilitet 2	Anskaffe spesialkjøretøy for spesialstyrkene	Oppgis ikke her	200-350 mill. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1529	SOF Innsatsmidler 2	Anskaffe avdelingsvåpen, håndvåpen og spesialvåpen til spesialstyrkene	Oppgis ikke her	150-250 mill. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1535	SOF Landmobilitet 3	Anskaffe spesialkjøretøy for spesialstyrkene	Oppgis ikke her	350-500 mill. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1543	SOF Landsystemer opprettholdelse av kapasitet	Levetidsforlenge/oppgradere allerede eksisterende materiell hos spesialstyrkene	Oppgis ikke her	125-175 mill. Kroner								
Materiell	Hæren	2504	Upansrede hjulgående ambulansevogner	Anskaffe upansrede, hjulgående ambulanser	115 stk. kjøretøy	200-350 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	2512	Transportmateriell	Anskaffe trekkvogner og tilhengere, våpenstasjon, ringmontasje mm.	24 trekkvogner, 24 tilhengere	250-450 mill. kroner								
Materiell	Hæren	2541	Supplementsanskaffelser til sanitetssystemer	Teknisk modernisering og oppgradering av tidligere anskaffede sanitetssystemer i Forsvaret.	Oppgradering av Role 1- og Role 2-materiell, hovedsakelig gjennom avrop på eksisterende rammeavtaler.	150-250 mill. kroner								
Materiell	Hæren	2590	CBRN - påvisnings- og merkemateriell til Forsvaret	Ivareta og øke evnen til påvisning av farlige stoffer i Forsvarets operative avdelinger.	Erstatte eksisterende materiell for CBRN-vernlag, CBRN-spesialister og EOD-enheter.	75-150 mill. kroner								
Materiell	Hæren	2591	Kommandoplassmateriell til Forsvaret	Anskaffe kommandoplassmateriell for alle forsvarsgrener til ledelse og gjennomføring av operasjoner	Taktisk mobil kommandoplassenhet, deployerbar modulær kommandoplassenhet, kraftverk (stort og lite), teltløsninger, koplass og forlegning, infrastruktur-sats, etableringsmateriell (sats).	350-500 mill. kroner								
Materiell	Hæren	2592	Lendegående bergingskapasitet til Forsvaret	Anskaffe lendegående bergingskapasitet som dekker behovet i kl. 1 for Forsvaret.	Ny lendegående bergingskapasitet på M113 plattformen, samt videreføre og utnytte restlevetid innenfor middels lendegående bergingskapasitet (kl. 2).	150-250 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	2593	Utøket kapabilitet på LPE (Light Portable Excon)	Oppgradere Kamptreningssenterets Light Portable Excon (LPE) for å muliggjøre en større tosidige instrumenterte øvelser også utenfor Rena/ Rødsmoen	Fem autonome antenner for Data Aquisition Network (DAN), fasiliteter for LPE med nødvendig infrastruktur og egen strømforsyning, mobilt radionettverk etc.	50-100 mill. kroner								
Materiell	Hæren	2594	Elektroniske mottiltak mot RC IED	Anskaffe et begrenset antall kjøretøymonterte- og bærbare jammersystemer	Antall oppgis ikke her.	75-150 mill. kroner								
Materiell	Hæren	2596	Nye transportflak og spesialcontainere	Hensikten er å anskaffe transportflak og spesialcontainere til Forsvaret.	Anskaffelse av containere og lasterammer/flak for en rekke ulike logistikkfunksjoner som f.eks. drivstoff, smøremidler og flak for LTK.	75-125 mill. kroner								
Materiell	Hæren	2597	Verkstedutrustning til feltvedlikehold i Forsvaret	Oppgradere og anskaffe verktøy og verkstedutrustning for feltvedlikeholdstjenesten i Forsvaret, tilpasse det materiellet teknikere skal understøtte i dag.	Anskaffe modulverktøysatser, feltvedlikeholdsfasiliteter, diagnoseverktøy, delelagercontainere og containere som ivaretar bl.a. forsvarlig forvaltning av sensitivt materiell til vedlikehold.	150-300 mill. kroner								
Materiell	Hæren	4026	Skarpskytterrifle 12.7 MØR	Anskaffe nye skarpskytterrifler.	Antall oppgis ikke her.	200-300 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	4042	Nye ammunisjonstyper	Prosjektet skal følge den teknologiske utviklingen, og vurdere nye potensielle ammunisjonstyper for bruk i Forsvaret.	Prosjektet omfatter ammunisjon til handvåpen opp til 12,7 mm, men også enkelte større kaliber kan bli vurdert, som for eksempel M72 eller tilsvarende våpen.	125-175 mill. kroner								
Materiell	Hæren	4043	Mørkeutrustning 2	Mørkeutrustningsmateriell som vil øke soldatenes nivå innenfor denne kapasiteten.	Under vurdering.	150-250 mill. kroner								
Materiell	Hæren	4046	Bekledning og beskyttelse 3	Anskaffelse av personlig bekledning og beskyttelse.	Ikke fastsatt.	250-500 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5065	Områdekontroll	Anskaffe et deployerbart system for områdekontroll. Systemet vil basere seg på NATO-konseptet Area Access Control (AAC). Prosjektet vil gi en personellfattig struktur en mest mulig effektiv og fleksibel evne til å kontrollere, herunder overvåke og nekte adgang til, områder i tid og rom.	Under vurdering.	450-650 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	5066	Skole- og simulatormateriell	Hensikten med prosjektet er å dekke utdanningsbehovet for grunnleggende og videregående kjøretrening i simulator for dagens stridskjøretøy og taktiske kjøretøy, og være skalerbar, slik at andre og nye kjøretøy kan implementeres.	Prosjektet skal bl.a. erstatte dagens kjøresimulator. Videre skal dagens stabs- og ledertrener erstattes.	400-600 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5067	FAC materiell	Anskaffe av observasjonsmateriell til bruk for Forward Air Controller.	Ikke fastsatt.	400-600 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5090	Videreføring av panserbekjempelse	Anskaffe et nytt panservernsystem til erstatning for eksisterende system når dette når utløpet av sin levetid.	Ikke fastsatt.	650-850 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5091	Luftvern bærbart	Anskaffe bærbart luftvern til Hæren	Et antall våpenstasjoner med mulig integrasjon mot kampluftvern	250-400 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5092	Erstatning MB 240GD Feltvogn	Erstatning av eksisterende feltvogn Mercedes-Benz 240GD anskaffet på 1980-tallet. Det planlegges også anskaffet tilhengere.	Upansrede og pansrede feltvogner m/tilhengere til hele Forsvaret. Antallet under vurdering.	1,5-2,5 mrd. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	5096	Overvåknings-/ og etterretningssystemer på dypet	Prosjektet skal fremskaffe ulike sensorsystemer for bruk på dypet til støtte for Hærens operasjoner og JISR-operasjoner.	Under vurdering.	500-700 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5097	Erstatning Leguan	Erstatte eksisterende Leguan broer på Leopard støttevogn.	Under vurdering.	250-400 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5098	Erstatning Minerydder Mekanisk og MICLIC	Prosjektet skal modernisere Hydrema mekanisert minerydder slik at levetiden på denne forlenges. Videre skal prosjektet tilføre Hæren eksplosivt gjennombrytningskapasitet, gjennom anskaffelse av mulitihenger med eksplosivt ryddesystem.	Under vurdering.	75-150 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	5099	Stridsteknisk UAS til Forsvaret	Grunnet den raske utviklingen innen UAS, antas det at det på anskaffelsestidspunktet vil det være flere aktuelle systemer tilgjengelig på markedet. Hensikten med prosjektet er å anskaffe fremtidig Nano UAS til Forsvaret. Prosjektet skal anskaffe og driftsette tilgjengelig moden teknologi, og er ikke et utviklingsprosjekt.	Under vurdering.	150-250 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5230	Artilleriammunisjon (40/60/90 km)	Anskaffe ammunisjon som i varetar behovet for effekt i mål, presisjon og rekkevidde i den hensikt å utnytte kapasiteten i nytt artilleriskyts anskaffet i P5447.	Ammunisjonsanskaffelse n må være balansert, ift. økonomi, type granater, brannrør og drivladninger.	2-3,5 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	5448	Transportpanservogn for manøverbataljonene	Anskaffelse M113 F4 transportpanservogner, alternativt ombygging av eksisterende vogner	Det planlegges anskaffet ca. 40 stk. kjøretøy.	200-350 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	5449	Nytt fergessystem	Anskaffe materiell i den hensikt å ivareta landstridskreftenes evne til hurtig å forsere våte gap.	Ikke fastsatt.	250-400 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5456	Kampstøttekjøretøy M-113	Prosjekt skal anskaffe pansrede støttevogner for å dekke et økt behov, basert på M113-plattformen.	Det skal anskaffes vogner for funksjonene kommando-/ledelse, samband, logistikk mv. Antall besluttes senere.	650-850 mill. kroner								
Materiell	Hæren	5805	Vann og drivstoffdistribusjonsmatr	Anskaffe materiell for distribusjon av vann og drivstoff.	Ikke fastsatt.	200-350 mill. kroner								
Materiell	Hæren	7639	Kampluftvern styrking	Styrke Hærens kampluftvern	Integrasjon mellom MRAD og SHORAD, samt utøke omfanget	0,8-1,4 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	9360	Stridsvognkapasitet til Hæren	Forsvaret har behov for å ha mekaniserte hæravdelinger med en helhetlig samvirkekapasitet som kan operere mot en moderne utrustet mekanisert motstander som rykker frem langs bakken.	Brigaden skal videreutvikles til fire mekaniserte bataljoner, alle med en moderne stridsvognkapasitet. Antall stridsvogner er ikke endelig fastsatt.	10-15 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	MP105	Stridsoppklaring	Anskaffe materiell for stridsoppklaringsavdelinger	Type materiell, omfang og antall ikke fastsatt ennå	400-600 mill. kroner								
Materiell	Hæren	MP106	Taktisk støttesystem	Erstatte eksisternde panservernsystem JAVELIN	Omfang ikke fastsatt	1,5-2,5 mrd. kroner								

Framtidige anskaffelser til forsvarssektoren 2021-2028

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	MP113	Lette terrengkjøretøy sommer/vinter del III	Anskaffe letter terrengkjøretøy sommer ("ATV") og vinter (snøscooter)	Omfang ikke fastsatt	150-250 mill. kroner								
Materiell	Hæren	MP117	Fjernstyrte våpenstasjoner	Anskaffe fjernstyrte våpenstasjoner.	Omfang ikke fastsatt	250-400 mill. kroner								
Materiell	Hæren	MP402	Mineryddersystem	Anskaffe mineryddersystemer	Omfang ikke fastsatt	150-250 mill. kroner								
Materiell	Fellesinstitusjon	SUP LTP M-03	Forsyningsberedskap	Anskaffe materiell for oppfylling av beredskapslagre	Oppfylling av lagre for div. materiellkategorier	7,5-10 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-05	PBU til reservister	Anskaffel personlig bekledning og utrustning til reservepersonell	Omfang ikke fastsatt	25-75 mill. kroner								
Materiell	Fellesinstitusjon	SUP LTP M-06	Reservedeler	Anskaffe reservedeler til ulike typer materiell	Omfang ikke fastsatt	700-1200 mill. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-07	Role 2 Basic og Forward	Anskaffe materiell til feltsykehus i Forsvaret	Omfang ikke fastsatt	20-40 mill. kroner								
Materiell	Fellesinstitusjon	SUP LTP M-08	RSOM	Anskaffe diverse materiell for bruk ved vertslandsstøttebataljonen	Omfang ikke fastsatt	75-150 mill. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-10	ART K-10 (ammunisjonsvogn)	Anskaffe ytterligere ammunisjonskjøretøy til artilleriet	Antall ikke fastsatt	400-600 mill. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-11	ART K-9 (Nytt artilleri)	Anskaffe ytterligere enheter av artillerisystemet K9	Antall ikke fastsatt	175-350 mill. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-12	Artillerilokaliseringsradar	Anskaffe ytterligere radarer til artilleriet	Antall ikke fastsatt	400-600 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Hæren	SUP LTP M-13	EK Jammer M113F4	Anskaffe nye radarer for jamming	Antall ikke fastsatt	200-400 mill. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-14	CV-9030	Anskaffe ytterligere CV90 til de mekaniserte bataljonene	Antall ikke fastsatt	2-3,5 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-15	LEO 2 familievogner (bergepanser, ing.vogn, brolegger, gjennombryter)	Anskaffe ytterligere enheter av Leopard støttevogner	Antall ikke fastsatt	1-2 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-16	Lett berger M113F4 ny	Anskaffe bergingsvogner i den letteste vektklassen	Antall ikke fastsatt	500-100 mill. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-18	M113F3 ildleder	Anskaffe M113 ildlederpanservogner	Antall ikke fastsatt	50-100 mill. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-19	M113F3 lukkede varianter	Anskaffe M113 i ulike varianter	Antall ikke fastsatt	2-3 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-20	Transportpanservogn M113F4 ny	Anskaffe M113 transportvogner	Antall ikke fastsatt	0,8-1,5 mrd. kroner								
Materiell	Hæren	SUP LTP M-21	Øvrige kjøretøy og avdelingsvåpen	Anskaffe diverse kjøretøy og – avdelingsvåpen	Omfang og type ikke fastsatt	1,5-2,5 mrd. kroner								

DET MARITIME DOMENET

Kontaktperson:
Jon Inge Stensrud
Forsvarsdepartementet
Telefon 23 09 64 31
E-post: Jon-Inge.Stensrud@fd.dep.no

Foto 2 Marius Vågenes Villanger / Sjøforsvaret

4.3 Det maritime domenet

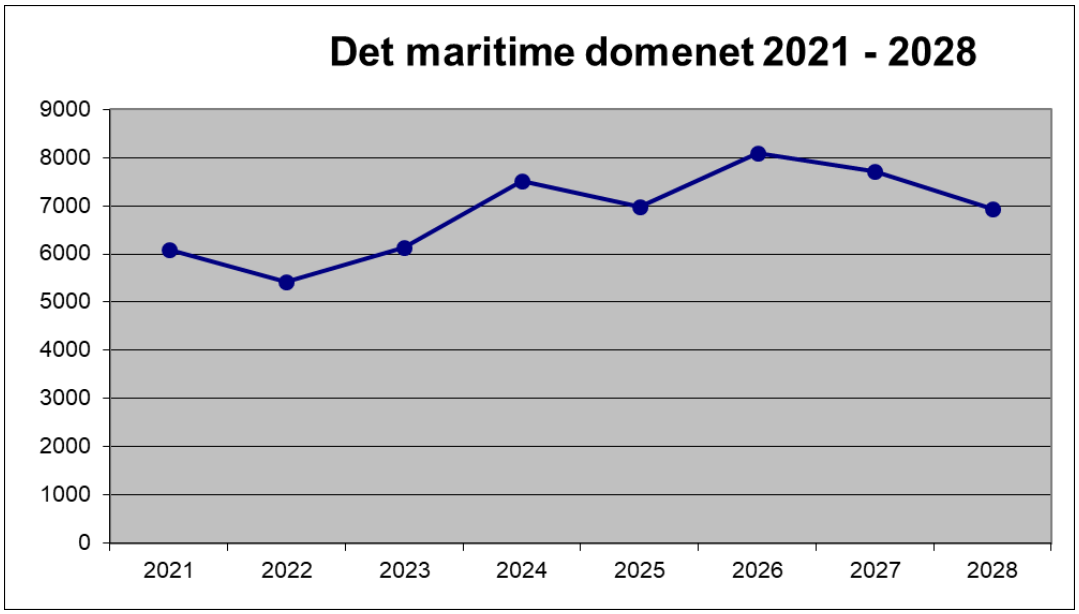

Figur 4- Investeringsbehov per år (mill. kroner).

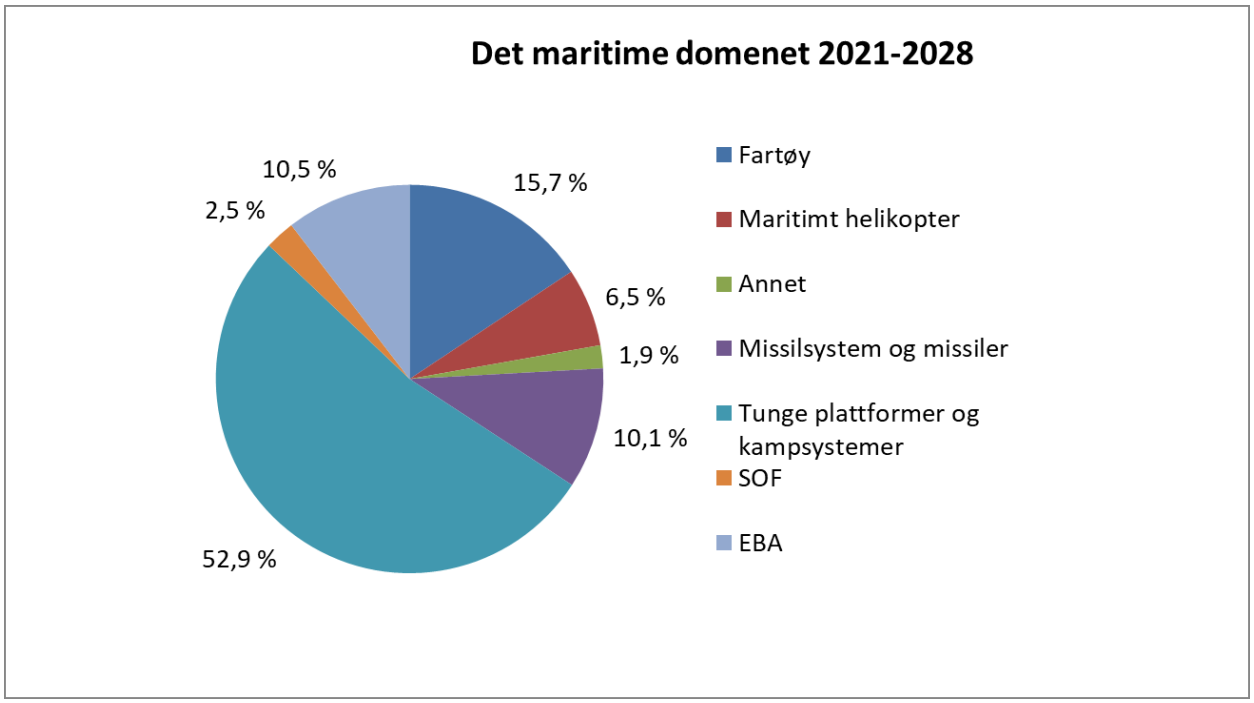

Figur 5- Hovedfordeling.

Planlagt hovedinvestering til Sjøforsvaret vil være å fremskaffe nye ubåter med tilhørende kai- og vedlikeholdsfasiliteter.Den første nye ubåten planlegges levert i 2029. Ubåtleveransene ferdigstilles midt på 2030-tallet. For å opprettholde en ubåtkapasitet frem til da iverksettes det ytterligere levetidsforlengende tiltak for Ula-klassen.

KV Svalbard og KV Harstad får gjennomført nødvendige oppgraderinger og levetidsforlengelse i perioden. Fartøyene i indre kystvakt planlegges oppdatert midt i perioden.

For fregattene planlegges det med en midtlivsoppdatering (MLU) med oppstart midt i perioden, med mulighet for å iverksette kritiske sikkerhetsoppdateringer tidligere. NH90 maritime helikoptre oppdateres mot slutten av perioden for å møte fremtidige regelverkskrav for luftromsoperasjoner, samt for å kunne operere effektivt i samvirke med allierte også i fremtiden.

Et tilstrekkelig antall Skjold-klasse korvetter skal videreføres frem mot 2030, og derfor skal det gjennomføres oppgraderinger på et tilstrekkelig antall fartøyer i perioden fram til 2024. Dagens minerydderfartøyer erstattes med ny minemottiltakskapabilitet basert på modulære og autonome systemer midt i perioden.

NSM videreføres som hovedvåpen innenfor overflatekrigføring, og i samarbeid med Tyskland utvikles et nytt sjømålsmissil (Future NSM) for levering fra 2035.

Tidlig i perioden starter det første tiltaket, av en serie på fire, for å videreutvikle og oppgradere Kystjegerkommandoen. Aktiviteter vil pågå i hele perioden.

Det investeres videre i forlegninger og kaserner, som bidrar til både økt kapasitet og nødvendig fornyelse. Det investeres også i infrastruktur som understøtter maritime helikoptre.

SOF kapasiteter oppdateres og oppgraderes løpende gjennom hele perioden.

Innfasing av ny overflatestruktur vil ses i sammenheng med planene for utfasing av Skjold-klassen mot slutten av 2020-tallet, og deretter Nansen-klassen i første halvdel av 2030-tallet.

Oversikt planlagte prosjekter

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Sjøforsvaret	1060	Opprettholde kapasiteten og kapabiliteten til Skjold-klassen	Formålet med prosjektet er å foreta et minimum av nødvendige oppgraderinger og tilpassinger av Skjold-klassen sin utrustning for å bidra til sikrere drift av fartøyene fremover.	Prosjektet skal oppgradere og tilpasse skipstekniske systemer.	300-450 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	1083	Oppgradering av Skjold-klassen	Prosjektet skal oppgradere og integrere Skjold-klassens kampledelsessystem for å opprettholde operativ evne på et tilstrekkelig antall fartøyer frem til 2030.	Prosjektet skal oppgradere og tilpasse kommando og kontroll systemer.	250-400 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	1077	Re-anskaffelse NSM Block 1	Prosjektet skal reanskaffe en skipslast NSM etter HING-forliset	Re-anskaffelse av 8 NSM-missiler og 1 missile system administrator (MSA) etter forliset av HING	150-250 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	1081	Future NSM	Prosjektet skal, i samarbeid med Tyskland, utvikle et nytt sjømålsmissil for levering fra 2035.	Gjennom en felles utvikling, med norsk industri i "lead" skal Tyskland og Norge utvikle et nytt sjømålsmissil, med planlagt kontraktinngåelse for utviklingen i 2023 og klar til levering fra 2035	3,5-6 mrd.. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	1082	NH90 Block 2 oppgradering	14 NH90 utgjør den maritime helikopterkapsiteten i Norge. De vil inngå som en integrert del på både fregattene og på de helikopterbærende kystvaktfartøyene. I samarbeid med andre NH90-brukere vil 14 norske NH90 gjennomgå en teknisk oppgradering for å møte fremtidige regelverkskrav og andre krav for å kunne operere trygt og i samvirke med andre allierte styrker.	Oppgradering av kommunikasjons-, navigasjons- og sensorsystemer	1,3-1,8 mrd. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	1103	Utvidet mellomløsning Ula-klassen	Formålet med prosjektet er å sikre tilstrekkelig ubåtkapasitet frem til nye ubåter er operative.	Omfanget omfatter nødvendige tiltak av teknisk karakter på et tilstrekkelig antall skrog for å holde Ula-klassen operativ til nye ubåter er operative.	1,5-2,5 mrd. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1528	SOF Utrustning og styrkebeskyttelse 3	Prosjektets mål er å anskaffe materiell som opprettholder og videreutvikler spesialstyrkenes kapasiteter innen alle basisfunksjoner.	Prosjektets skal reanskaffe effektfulle organiske kapasiteter, samt nødvendig styrkebeskyttelse for å opprettholde beredskap og ivareta de nasjonale og internasjonale forpliktelser avdelingene har i dag.	100-200 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Spesialstyrker	1536	SOF Maritim mobilitet 3	Prosjektet mål er å opprettholde, oppgradere og erstatte det maritime materiellet som opprettholder og videreutvikler spesialstyrkenes kapasiteter innenfor det maritime domenet.	Prosjektet har til hensikt å dekke behovet for erstatning, oppdatering og oppgradering av dagens maritime kapasiteter.	250-400 mill. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1542	SOF Maritime systemer opprettholdelse av kapasitet	Prosjektets mål er å reanskaffe og utvikle materiell som opprettholder og videreutvikler spesialstyrkenes kapasiteter innenfor det maritime domenet	Reanskaffe maritime kapasiteter	120-200 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6023	Videreføring NSM	Prosjektet skal opprettholde den primære kapasiteten på overflatekrigføring på Nansen-klassen og Skjold-klassen	Prosjektet innebærer et hovedvedlikehold av eksisterende beholdning av NSM, samt en anbefalt suppleringsanskaffelse ifm videreføringen av Skjold-klassen korvetter iht ny LTP	600-2000 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6096	MLU Fregatt	Prosjektet skal oppdatere og oppgradere Sjøforsvarets fregatter i Nansen klassen slik at fartøyene opprettholder tilstrekkelig ytelse gjennom den resterende delen av levetiden.	Prosjektet vil inkludere erstatning som nødvendig av delsystemer grunnet bl.a. ukurans samt nødvendige oppgraderinger for å opprettholde fregattstrukturens operative evne ut levetiden.	8-10 mrd. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6359	Fremtidig maritim minemottiltakskapabilitet	Prosjektet skal anskaffe en moderne og fremtidsrettet minemottiltakskapasitet med tilstrekkelig operativ kapasitet og ytelse med økt vekt på ubemannede og autonome systemer.	Prosjektet omfatter anskaffelse av all utrustning nødvendig for å utgjøre en moderne minemottiltakskapasitet. Konseptvalg forventes i løpet av 2019 og løsningen vil i økende grad inkludere ubemannede og autonome delelementer.	1,5-3 mrd. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6380	KJK Oppgradering 1	Prosjektet skal anskaffe nødvendig materiell til KJK slik at enhetes operative evne sikres videreført samt legge til rette for vedtatt videreutvikling.	Prosjektet vil omfatte en større mengde artikler i et begrenset antall tilpasset KJKs behov og egenart herunder avanserte håndholdte sensorer og KKIS utrustning. Spesielt skal prosjektet medvirke til KJKs evne til å støtte Sjøforsvaret ifb. bordingsoperasjoner herunder anskaffe hensiktsmessige bordingsbåter samt annen nødvendig bordingsutrustning.	300-450 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Sjøforsvaret	6381	KJK Ildkraft	Prosjektet skal erstatte dagens bakkebaserte Hellfire missilsystem med et system med tilsvarende evner og egenskaper mot mål på sjø og land.	Prosjektet omfatter anskaffelse av et antall missiler med nødvendig launcher- og ildledelsesutrustning til å utruste 4-6 missilgrupper innenfor KJKs organisasjon.	300-450 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6382	KJK Oppgradering 2	Prosjektet skal anskaffe nødvendig materiell til KJK slik at enhetes operative evne sikres videreført samt legge til rette for vedtatt videreutvikling.	Prosjektet vil omfatte en større mengde artikler i et begrenset antall tilpasset KJKs behov.	175-300 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6395	Evne til elektromagnetisk signaturmåling for UVB	UVB systemet er avhengig av å ha kontroll på egne signaturer - herunder elektromagnetisk. For å oppnå dette er man avhengig av å måle signatur regelmessig. Det er derfpr viktig at dette kan gjøres med tilstrekkelig kvalitet og på en kosteffektiv måte.	Prosjektet omfatter anskaffelse og installasjon av oppgradert infrastruktur for å kunne gjennomføre målinger av elektromagnetisk signatur.	15-30 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6608	Mid life update KV Svalbard	Prosjektet skal oppdatere og oppgradere KV Svalbard slik at fartøyet opprettholder tilstrekkelig operativ ytelse gjennom den resterende delen av levetiden.	Prosjektet vil inkludere erstatning som nødvendig av delsystemer grunnet bl.a. ukurans samt nødvendige oppgraderinger for å opprettholde KV Svalbards operative evne ut levetiden.	175-350 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6618	MLU KV Harstad	Prosjektet skal oppdatere og oppgradere KV Harstad slik at fartøyet opprettholder tilstrekkelig operativ ytelse gjennom den resterende delen av levetiden.	Prosjektet vil inkludere erstatning som nødvendig av delsystemer grunnet bl.a. ukurans samt nødvendige oppgraderinger for å opprettholde KV Harstads operative evne ut levetiden.	150-300 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6619	Erstatning Hurtiggående Patruljebåter (HPB)	De fem KV-fartøyene i Nornen klassen er utrustet med hurtiggående patruljebåter (HPB) for å sikre evne til hurtig reaksjon i operasjoner i indre farvann. HPB strukturen er i ferd med å nå teknisk levealder og må erstattes for å opprettholde Nornen-klassens operative kapasitet.	Prosjektet skal anskaffe nye HPB-er med tilstrekkelige egenskaper mht. oppdrag og rolle samt med karakteristika som gjør at de kan opereres som en integrert del av Nornen-klassen. Prosjektet skal også anskaffe nødvendig støtteutrustning for å understøtte opplæring, vedlikehold og annen forsvarlig drift av de nye HPB-ene gjennom levetiden.	35-70 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Sjøforsvaret	6624	Videreføring av IKV etter 2022	Nornen-klassen kystvaktfartøyer består av KV Nornen (W330), KV Farm (W331), KV Heimdal (W322), KV Njord (W333) og KV Tor (W334). Fartøyene ble bygget i perioden 2005-2007. Hensikten med prosjektet oppgraderinger for å sikre drift av fartøyene ut levetiden.	Prosjektet vil omfatte nødvendige skipstekniske oppgraderinger og andre tilpasninger for å håndtere HMS utfordringer og teknisk ukurans	250-500 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	6692	Kran og Daviter til Fridtjof Nansen klassen	Prosjektet skal sikre fregattene sikker og hensiktsmessig krankapasitet til blant annet å medbringe og operere hensiktsmessige mindre, hurtigående båter	Prosjektet omfatter alle Sjøforsvarets fregatter og innebærer anskaffelse og installasjon av nye davitt og kransystemer - inkludert skrogtilpasninger som nødvendig - tilpasset oppdatert behov.	100-200 mill. kroner								

LUFTDOMENET

Kontaktperson:
Jan Ronny Fagereng
Forsvarsdepartementet
Telefon 23 09 64 32
E-post: Jan-Ronny.Fagereng@fd.dep.no

Foto 3 / Forsvaret

4.4 Luftdomenet

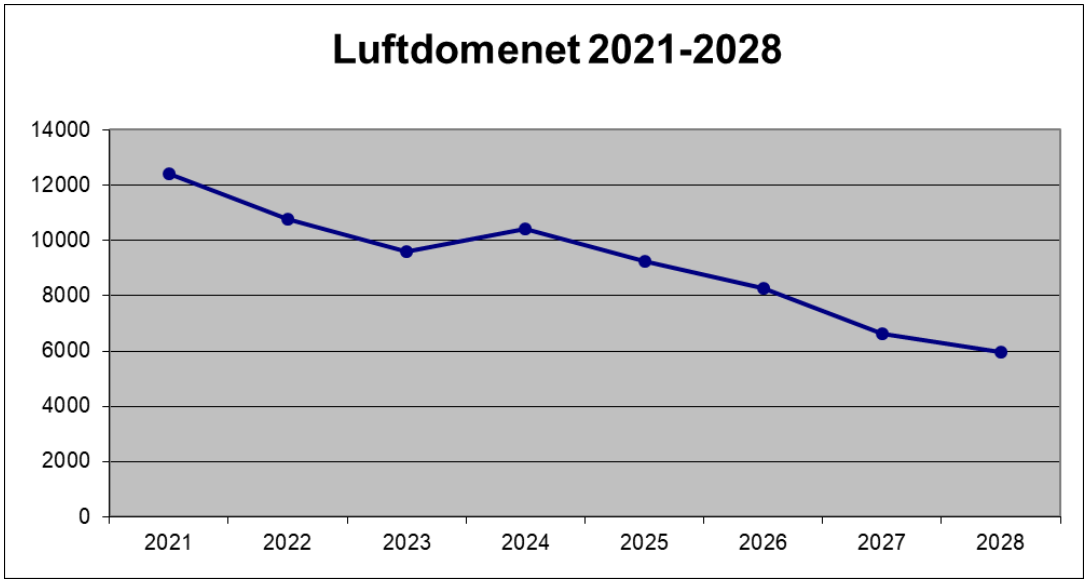

Figur 6- Investeringsbehov per år (mill. kroner).

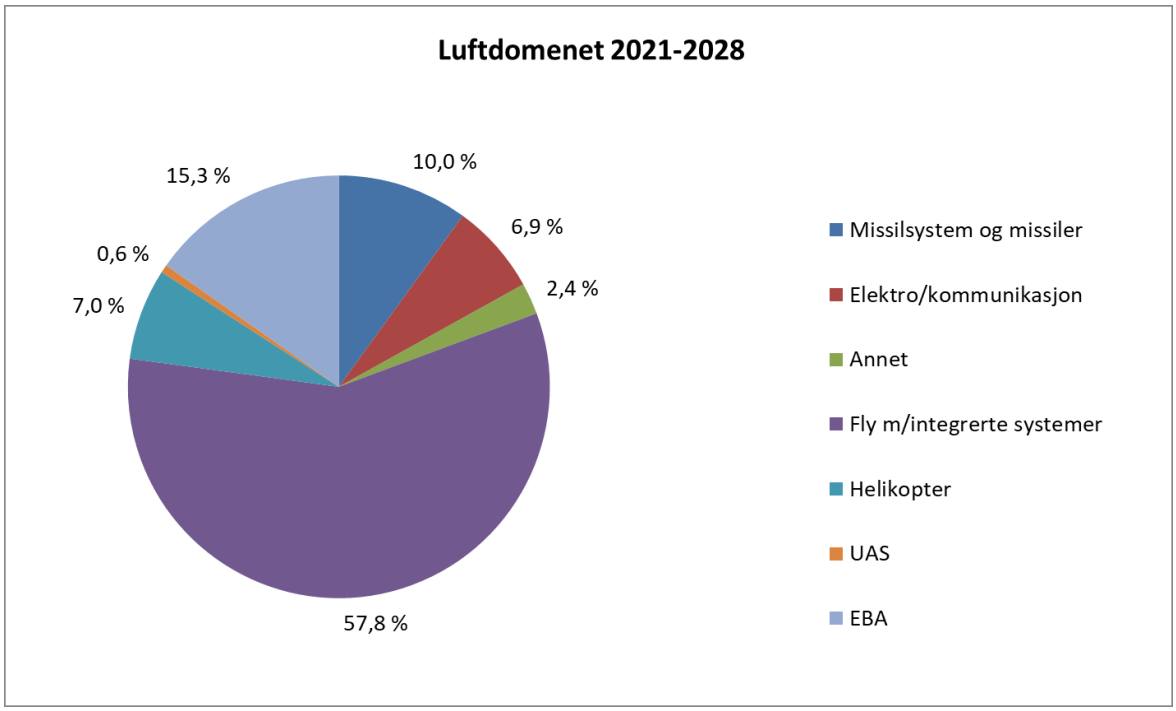

Figur 7- Hovedfordeling.

Anskaffelse av nye kampfly med nødvendig tilleggsutstyr og våpen vil ferdigstilles i åtteårsperioden. Omfattende infrastruktur er under etablering på Ørland og Evenes. Dette inkluderer blant annet forsyningsbygg, oppgradering av operative flater, hangarer og fasiliteter for baseforsvar. Fremtidige oppgraderinger av F-35-systemet vil starte opp i slutten av perioden og foregå ut over 2028.

Evnen til innsats, beskyttelse og mobilitet for spesialstyrkene og Hæren ivaretas ved at det planlegges oppstart av anskaffelse av ny helikopterkapasitet midt i perioden.

Det anskaffes nye MPA-fly med tilhørende logistikk- og vedlikeholdsfasiliteter tidlig i perioden. På Evenes bygges det også nødvendig infrastruktur som skal understøtte de maritime patruljeflyene.

C-130J videreføres i perioden med nødvendige oppgraderinger.

I perioden frem til 2028 vil middels rekkevidde luftvern oppgraderes og styrkes med erstatning av dagens AMRAAM AIM-120B-missil, IFF Mode 5 transpondere samt oppgradering og anskaffelse av sensorer. Oppgraderingene vil også gjøre luftvernet i stand til å utveksle data med kontroll- og varslingskjeden. Tilhørende infrastruktur oppgraderes og fornyes.

Dagens struktur for militær luftromsovervåking skal moderniseres i hele perioden, og IFF-prosjekter skal prioriteres tidlig i perioden.

Det er planlagt større investeringer innenfor personellrelatert EBA og operativ infrastruktur på Ørland, Evenes og Rygge.

Oversikt planlagte prosjekter

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Fellesinstitusjon	7920	Nytt styresystem til lavtrykkskammer	Hensikten med prosjektet er å anskaffe nytt styresystem til lavtrykkskammer. Oppgradering skal sikre videreføring av lavtrykkskammer.	Formålet er å anskaffe datamaskiner, programvare, styringselektronikk og operatørstasjon.	20-40 mill. kroner								
Materiell	Hæren	7637	Taktisk UAV	Hensikten med prosjektet er å fremskaffe en UAV-kapasitet med et luftbårent sensorsystem med allværskapasitet for bruk på taktisk nivå.	Formålet er anskaffelse av UAV	275-450 mill. kroner								
Materiell	Hæren	7642	Counter UAS-kapasitet til Forsvaret	Prosjektets hensikt er å anskaffe en initiell kapasitet som kan møte de trusler som mindre ubemannede luftfarkoster (UAS klasse 1) utgjør i fred, krise og krig.	Formålet er å anskaffe et CUAS-systemet bestående av sensor, kontrollstasjon og effektor	100-175 mill. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	1107	Ny helikopterkapasitet	Hensikten med prosjektet er å anskaffe ny helikopterkapasitet bedre egnet for spesialstyrkene, og for å øke kapasiteten på helikoptertransport for hæren.	Formålet er å anskaffe et antall helikoptre tilpasset hhv. spesialoperasjoner og transportoppdrag.	4,5-7,0 mrd. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	2080	Oppgradering av IFF til mode 5	Hensikten med prosjektet er å anskaffe et forbedret utstyr for sikker gjenkjenning av egne og samarbeidende enheter gjennom å oppgradere IFF-utstyr (Identification Friend or Foe) på luftvarslingsradarene.	IFF-utstyret oppgraderes til ny NATO-standard Mode 5, inkludert evne til sivile Mode S og ADS (Automatic Dependent Surveillanse).	100-175 mill. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	2588	Sanseillusjonssimulator	Hensikten med prosjektet er å erstatte materiell som må fases ut grunnet oppnådd teknisk levetid. Anskaffelse av en ny sanseillusjonssimulator skal bidra til å forebygge flyulykker og hendelser forårsaket av sanseillusjoner gjennom å videreføre og forbedre spesifikk trening.	Anskaffelse av ny sanseillusjonssimulator som erstatning for dagens sanseillusjonssimulator ved Flymedisinsk Institutt (FMI).	40-70 mill. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	7167	Sindre II levetidsforlenge lse	Hensikten med prosjektet er å levetidsforlenge Sindre II for å opprettholde evnen til relevant luftromsovervåking.	Anskaffe materiell for oppgradering av Sindre II-sensorene slik at de opprettholder relevant evne til luftromsovervåking.	0,8-1,4 mrd. kroner								

Framtidige anskaffelser til forsvarssektoren 2021-2028

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	Luftforsvaret	7571	Overvåkningssystem for Baseforsvar	Hensikten er at baseforsvarskapasiteten utvides og moderniseres med moderne overvåkingsutstyr og annen relevant utrustning. Forsvarets prioriterte baser beskyttes ytterligere gjennom et sterkt baseforsvar, relevante operasjonsplaner og et nødvendig fokus på passive beskyttelsestiltak. Ørland, Evenes (Luft), Haakonsvern og Ramsund (Sjø) skal beskyttes av et robust baseforsvar i tillegg til luftvern og andre sikringstiltak. Baseforsvar er et viktig element i daglig vakthold og sikring, og for beskyttelse av baser i krise eller væpnet konflikt.	Formålet med prosjektet er å anskaffe moderne overvåkingsutstyr	15-30 mill. kroner									
Materiell	Luftforsvaret	7635	Oppgradering av EO-sensor i NASAMS II/III	Hensikten med prosjektet er å oppgradere oppgradere EO-systemet for å forlenge systemets levetid.	Formålet er å oppgradere foreldede komponenter i EO-sensoren	75-150 mill. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	7720	F-35 Oppgraderinger	Hensikten med prosjektet er å forbedre Forsvarets evne til å gjennomføre offensive og defensive luftoperasjoner. For å oppnå dette må kampflyvåpenet oppgraderes tilsvarende utviklingen i potensielt trusselbilde og tilhørende ambisjonsnivå.	Oppdatere/oppgradere F-35 iht. program for utvikling av plattformen og tilpasset nasjonalt/NATO ambisjonsnivå jf. allerede etablerte prosesser.	4,0-6,0 mrd. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	7820	MLU C-130J	Hensikten er å oppdatere og oppgradere C-130 J slik at de videreføre sin operative relevans i takt med den operative og teknologiske utviklingen.	Oppgradere plattformens operative kapasitet i takt med den teknologiske utviklingen.	1,5-2,5 mrd. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	7821	Erstatning MSAM til NASAMS	Hensikten med prosjektet er å forbedre Forsvarets evne til beskyttelse mot moderne våpentrusler fremført gjennom luften.	Anskaffe blant annet nye luftvernmissiler relevat for dagens teknologi- og trusselutvikling.	2,0-4,00 mrd. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	SUP LTP M-26	Passiv Luftvarslingssensor	Hensikten er å anskaffe prassivt ESM sensornettverk til støtte for EK og luftvarsling.	Utvikling og innfasing av landsdekkende statisk nettverk for overvåking, deteksjon, lokalisering og identifisering vha ESM. identifisering vha ESM.	175-300 mill. kroner								

CYBERDOMENET

Kontaktperson:
Truls Petter Bjerkestuen
Forsvarsdepartementet
Telefon 23 09 64 68
E-post: Truls-Petter.Bjerkestuen@fd.dep.no

Foto 4 Cyberforsvaret

4.5 Cyberdomenet

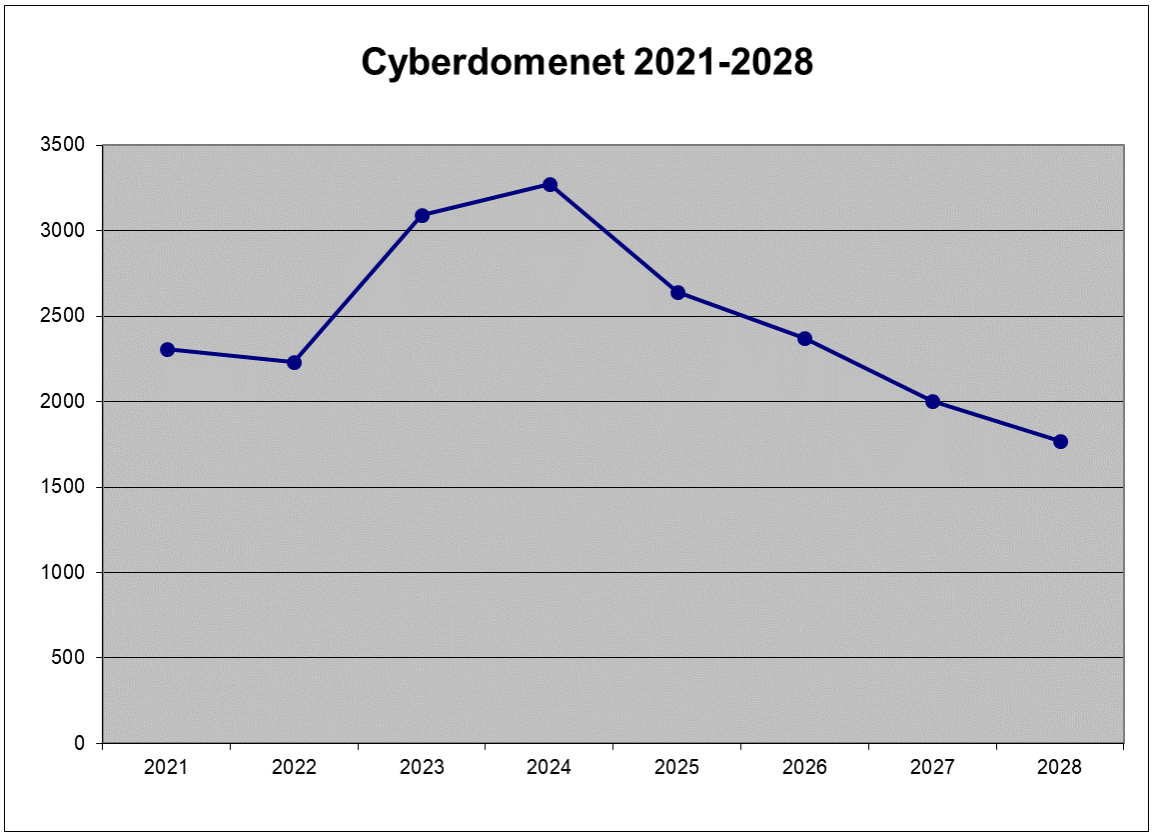

Figur 8- Investeringsbehov per år (mill. kroner).

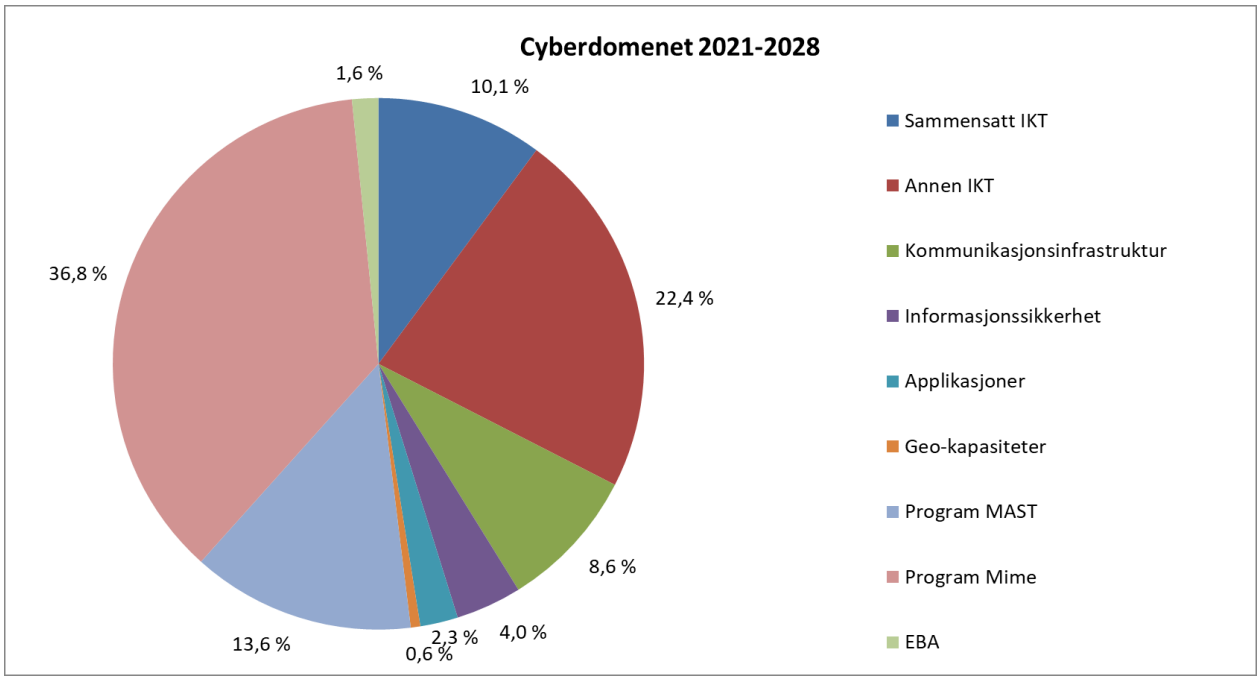

Figur 9- Hovedfordeling.

Forsvaret er avhengig av cyberdomenet og moderne IKT-løsninger for å gjennomføre operasjoner og løse sine tildelte oppgaver. Robuste IKT-løsninger som knytter sammen og muliggjør effektiv samhandling mellom effektorer, sensorer og beslutningstakere er avgjørende for et effektivt forsvar med god operativ evne. Moderne og robuste IKT-løsninger gjør videre at Forsvaret kan utnytte et betydelig uforløst potensial som er tilgjengelig i Forsvarets styrkestruktur. Forsvarets operative evne er også avhengig av effektiv forvaltning, logistikk og styrkeproduksjon. Effektivisering og forbedring av disse elementene er nødvendig, og vil skje gjennom økt digitalisering, innovasjon og utnyttelse av ny teknologi. For å få til dette trenger forsvarssektoren moderne og fleksible IKT-løsninger som legger til rette for digitalisering i tråd med IKT-strategi for forsvarssektoren og Forsvarets digitaliseringsstrategi.

Investeringene innenfor cyberdomenet vil primært rettes mot tiltak som bidrar til å styrke Forsvarets IKT. Det planlegges en betydelig satsning i perioden 2021 – 2028. Investeringene vil modernisere og ta frem nye IKT-løsninger innenfor områdene kampnær IKT, militær anvendelse av skytjenester, sammensatt IKT, applikasjoner, kommunikasjonsinfrastruktur, geografiske tjenester, informasjonssikkerhet og annen IKT.

Hovedsatsingen innenfor investeringer i cyberdomenet i perioden skjer i de to programmene Mime (kampnær IKT) og MAST (militær anvendelse av skytjenester). Programmene skal realisere operativ effekt gjennom investerings-, virksomhets- og innovasjonstiltak som koordineres og styres helhetlig. Program Mime skal realisere løsninger for kampnær IKT i perioden 2020 – 2030, mens program MAST skal modernisere Forsvarets sikre plattformer med tilhørende tjenester i perioden 2020 - 2028. Det vil gjennomføres en konseptvalgutredning for Forsvarets sikre plattformer med tilhørende tjenester i starten av perioden.

Innenfor området sammensatt IKT blir det en betydelig satsning på IKT til spesialstyrkene. Det skal også brukes betydelige midler på å videreføre satsingen på JISR-kapabiliteter og løsninger for sikker informasjonsutveksling. IKT-infrastrukturen på flere baser skal videreutvikles.

På området kommunikasjonsinfrastruktur er det planlagt store investeringer i perioden, både i tilknytning til det stasjonære nettet, bruk av satellitt og ulike radiosendere. Det vil gjennomføres en konseptvalgutredning for robust kommunikasjonsinfrastruktur i starten av perioden. En robust kommunikasjonsinfrastruktur med høy kapasitet og evne til å stå imot relevante trusler, utgjør en forutsetning for øvrige IKT-systemer, og er derfor høyt prioritert.

Det skal videre investeres betydelig i de øvrige områdene innenfor cyberdomenet; applikasjoner, geografiske tjenester, informasjonssikkerhet og annen IKT.

Oversikt planlagte prosjekter

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Prosjekter som inngår i program Mime														
Materiell	IKT	8043	Taktisk ledelsessystem for landdomenet	Prosjektet skal gjøre investeringer i taktisk ledelsessystem for landdomenet slik at Forsvaret opprettholder, moderniserer og forbedrer evne til effektiv ledelse og utnyttelse av Forsvarets styrkestruktur på taktisk og stridsteknisk nivå i landdomenet. Materiellinvesteringer i taktisk ledelsessystem for landdomenet har et fokus på informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), der både programvare- og maskinvarekomponenter danner en taktisk informasjonsinfrastruktur av mobile og deployerbare nettverkselementer som gir evne til å utøve effektiv kommando og kontroll.	Taktisk ledelsessystem for landdomenet omfatter IKT-materiell for alle styrkeressurser som opererer i landdomenet, med hovedvekt på Hæren.	3-4,5 mrd. kroner								
Materiell	IKT	8100	Kommunikasjon til kampplattformer	Prosjektet skal bidra til økt operativ evne til eksisterende og nye kampplattformer som opererer i nordområdene, herunder havområder nord for Norge. Dette vil inkludere oppgradering/utvidelse av kommunikasjonsløsninger, link-infrastrukturen og utnyttelse av fremtidige løsninger for satelittkommunikasjon. Deler av prosjektet er relatert til konsept for taktisk ledelsesystem for landdomenet.	Kampplattformer som opererer i nordområdene, med hovedvekt på Sjøforsvaret og Luftforsvaret.	1,2-2 mrd. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	8029	K2IS luft - initialanskaffelse	Prosjektet skal gjennomføre initielle anskaffelser som skal bidra til et K2IS for understøttelsen av nasjonale K2 Luft-prosesser som samvirker nasjonalt og med NATOs fremtidige luft-, kommando- og kontrollstruktur. Prosjektet må ses i sammenheng med SUP LTP M-40,	Luftforsvarets kommando- og kontrollelementer	150-250 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	IKT	8174	BST for sanitetstjenesten	Prosjektet skal støtte behovet for beslutningsstøttetjenester for sanitet, samt nødvendig samhandling med sivil sektor.	Forsvarets sanitet og sanitetsenheter i alle forsvarsgrener.	50-100 mill. kroner								
Materiell	IKT	8176	BST for operativ K2	Prosjektet skal videreutvikle Forsvarets plan- og beslutningsstøttesystemer for operativ kommando- og kontroll.	Stab- og ledelseselementer fra taktisk til operasjonelt nivå i hele Forsvaret.	150-200 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	1062	IP-kapable sambandsbærere til bruk i maritimt taktisk områdenettverk	Anskaffe sambandsbærere til bruk i Maritimt taktisk områdenettverk som muliggjør bruk av IP tjenester uten å være avhengig av infrastruktur på land.	Prioriterte fartøy i Sjøforsvaret	25-75 mill. kroner								
Prosjekter som inngår i program MAST														
Materiell	IKT	1041	FSP neste generasjon - lavgradert og ugradert	Prosjektet skal etablere en ny lavgradert IKT-plattform, samt ferdigstille etableringen av en sikker ugradert IKT-hovedplattformer for Forsvaret.	Hele Forsvaret. Avklares nærmere i pågående KVU.	175-300 mill. kroner								
Materiell	IKT	1061	Modernisering av ERP-kjerne	Modernisering av ERP-kjernen for oppgradering med mer fleksibel arkitektur som gir bedre brukergrensesnitt, raskere prosessering av større mengder data, standardisering av tjenester, muligheter for bruk av skytjenester og ivaretar krav til sikkerhetsgodkjenning.	Hele Forsvaret. Avklares nærmere i pågående KVU.	350-500 mill. kroner								
Materiell	IKT	8171	FSP neste generasjon - høygradert	Prosjektet skal etablere en ny høygradert IKT-plattform for Forsvaret.	Hele Forsvaret. Avklares nærmere i pågående KVU.	250-400 mill. kroner								
Materiell	IKT	8179	Modernisering av INI drift og overvåking	Prosjektet skal effektivisere og samordne Forsvarets drifts- og overvåkingssentra innen IKT-området, og skal muliggjøre et felles situasjonsbilde for cyber- og IKT. For å forsterke forsvaret av cyberdomenet må informasjon fra CND-kapasiteter integreres med informasjon fra andre områder, herunder informasjonssikkerhet og IKT-drift.	Primært Cybeforsvaret	300-450 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	IKT	8182	Sikre og effektive tjenester for IM	Prosjektet skal fremskaffe og implementere en systemløsning for sikker og effektiv styring, håndtering (inkludert merking) og forvaltning av Forsvarets informasjon for å ivareta all informasjon i et livsløp, herunder å understøtte lovpålagte krav til arkivering/bevaring.	Hele Forsvaret	100-150 mill. kroner								
Materiell	IKT	8052	Bedret kontinuitet og tilgjengelighet på Forsvarets sikre plattformer - Nord-Norge	Prosjektet skal sikre tjenesteproduksjon på Forsvarets sikre plattformer ved etablering av redundans og sikre mulighet for effektiv gjenoppretting ved bortfall av tjenester.	Prosjektet er under vurdering. Avklares nærmere i pågående KVU.	100-150 mill. kroner								
Materiell	IKT	8053	Bedret kontinuitet og tilgjengelighet på Forsvarets sikre plattformer – Østlandet	Prosjektet skal sikre tjenesteproduksjon på Forsvarets sikre plattformer ved etablering av redundans og sikre mulighet for effektiv gjenoppretting ved bortfall av tjenester.	Prosjektet er under vurdering. Avklares nærmere i pågående KVU.	50-100 mill. kroner								
Materiell	IKT	MP35	INI datasenterløsninger	Sikre tilgjengelighet til nødvendig informasjon for Forsvaret.	Prosjektet er under vurdering. Avklares nærmere i pågående KVU.	450-700 mill. kroner								
Andre prosjekter														
Materiell	Luftforsvaret	1063	RF-simulator	Anskaffe radarfrekvens(RF)-simulator for å støtte utvikling av programvare for elektronisk krigføring for Forsvaret.	Forsvarets EK-senter	125-175 mill. kroner								
Materiell	Spesialstyrker	1534	SOF C4ISR 3	Prosjektet skal anskaffe oppdatert kommunikasjonssystem til spesialstyrkene. Prosjektet skal kjøpe inn materiell som opprettholder og videreutvikler den eksisterende kapasiteten. Materiellet bør ha grensesnitt mot eksisterende kommando-, kontroll-, kommunikasjons- og informasjonssystem i Forsvaret.	Forsvarets spesialstyrker	300-450 mill. kroner								
Materiell	IKT	8021	Modernisering av taletjenester	Prosjektet skal sikre systemunderstøttelse for effektiv samhandling på Forsvarets sikre høygraderte IKT-plattformer (FSP).	Hele Forsvaret. Primært stab- og ledelseselementer fra taktisk til operasjonelt nivå.	175-250 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	IKT	8041	Fornyelse av stasjonær HF-struktur	Prosjektet skal modernisere og fornye stasjonære HF-radiosendere, fjernstyringer og kontrollsystemer i Forsvarets felles radionett - HF (FFRN-HF). Systemet skal integreres mot øvrige deler av Forsvarets IKT og mot NATO. Systemet skal møte relevante NATO-krav.	Cyberforsvaret. FFRN-HF.	100-150 mill. kroner								
Materiell	Sjøforsvaret	8051	Oppgradering av VLF stasjon NOVIK	VLF-stasjon Novik er basert på gammel teknologi som er ressurskrevende og etter hvert også vanskelig å understøtte. Prosjektet skal sikre en moderne og pålitelig VLF-kapasitet for å understøtte eksisterende og nye ubåter.	Forsvarets behov.	350-550 mill. kroner								
Materiell	IKT	8178	Automatisert dataanalyse for operasjoner	Prosjektet skal anskaffe løsninger som understøtter automatisk analyse av store datamengder, og gi operatører på alle nivå kontekstbasert informasjon for å støtte oppdrag.	Ikke avklart. Forsvarets behov.	125-175 mill. kroner								
Materiell	IKT	8180	Infrastruktur for sikker informasjonsdeling steg 2	Prosjektet bygger videre på leveranser fra P8154 og omfatter utvikling og innføring av sikre informasjonsutveklings-mekanismer (SIU) og løsninger som bidrar til mer automatisert informasjonsflyt mellom ulike sikre domener.	Forsvarets sikre plattformer (FSP)	200-350 mill. kroner								
Materiell	IKT	8181	Tilgjengeliggjøring JISR informasjon 2	Prosjektet bygger videre på leveranser fra P8156 og skal sikre at operative prosesser innen Joint Intelligence, Surveillance and Reconnisance (JISR) understøttes videre. JISR er høyt prioritert i NATO og nasjonalt.	Staber fra taktisk til operasjonelt nivå i hele Forsvaret.	250-400 mill. kroner								
Materiell	IKT	8184	Kryptering og tilgjengeliggjøring av lagringsmedia	Behovet for sikring av sensitiv og gradert informasjon mot tap og kompromittering er stort og økende. Prosjektet skal sikre at risikoen reduseres ved at lagringsmedia på ulike maskinvareplattformer krypteres.	Ikke avklart. Forsvarssektorens behov.	125-175 mill. kroner								

Investerings-felt	Virksomhets-område	Pnr	Prosjektnavn	Bakgrunn og overordnet mål	Omfang	Kostnads-anslag	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Materiell	IKT	9278	Robust kommunikasjonsinfrastruktur	Prosjektet skal modernisere og øke robusheten i Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur (FKI). Prosjektet skal også bedre mulighetene for fleksibel aksess, samt skaffe nødvendige systemer for styring og håndtering av infrastrukuren.	Cyberforsvaret. Omfang avklares nærmere i pågående KVU.	400-600 mill. kroner								
Materiell	IKT	MP14	Kommunikasjonskapasiteter etter 2025	Videreutvikle forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur.	Ikke avklart. Forsvarets behov.	125-175 mill. kroner								
Materiell	IKT	MP29	Infrastruktur for sikker informasjonsdeling steg 3	Videreutvikling av infrastruktur for sikker informasjonsdeling.	Ikke avklart. Forsvarets behov.	175-300 mill. kroner								
Materiell	IKT	MP34	Neste generasjon samhandlingstjenester	Videreutvikle tjenester for samhandling i Forsvaret.	Ikke avklart. Forsvarets behov.	75-150 mill. kroner								
Materiell	IKT	MP44	Videreutvikling beslutningsstøtte - forvaltning II	Videreutvikling av forvaltningssystemer i Forsvaret.	Ikke avklart. Forsvarets behov.	100-150 mill. kroner								
Materiell	IKT	SUP LTP M-01	Forbedret nasjonalt situasjonsbilde	Bedret tverrsektoriell situasjonsforståelse for å kunne treffe gode og tidsriktige beslutninger.	Ikke avklart. Forsvarets behov.	150-250 mill. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	SUP LTP M-28	Stridsledelse flystasjoner (COC), IKT-matriell/software	Oppgradering av tekniske løsninger for understøttelse av K2 og stridsledelse på flystasjoner (COC).	Luftforsvaret. Omfang avklares i KVU.	200-350 mill. kroner								
Materiell	Luftforsvaret	SUP LTP M-40	K2IS luft	Prosjektet skal anskaffe et helhetlig K2IS for planlegging og gjennomføring av luftoperasjoner. Systemet skal kunne samvirke nasjonalt og med NATOs fremtidige luft-, kommando- og kontrollstruktur. Prosjektet ses i sammenheng med P8029 og SUP LTP M-28.	Primært Forsvarets operative hovedkvarter og Luftforsvaret. Omfang avklares nærmere i KVU.	450-650 mill. kroner								

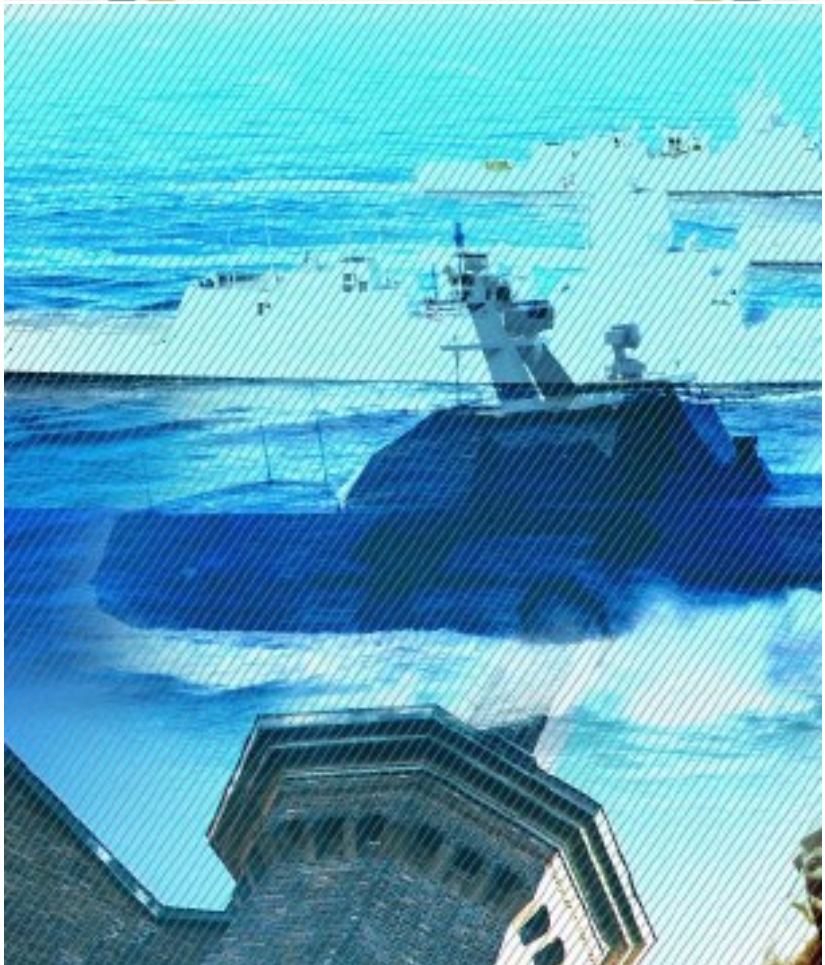

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

Alle bilder © Forsvarets mediearkiv

POC: obersløytnant Ketil Skogheim (ketil.skogheim@fd.dep.no)